

**Рішення спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії**

Спеціалізована вчена рада Донецького національного університету імені Василя Стуса Міністерства освіти і науки України, м. Вінниця, прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії галузі знань 29 «Міжнародні відносини» на підставі прилюдного захисту дисертації «Трансформація бізнес-процесу дистрибуції під впливом глобальної діджиталізації» за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини» 31 серпня 2022 року.

Дубель Михайло Володимирович

1995 року народження

громадянин України

освіта вища: у 2018 році закінчив Донецький національний університет імені Василя Стуса за спеціальністю «Маркетинг».

У 2018 р. вступив до аспірантури Донецького національного університету імені Василя Стуса на кафедру міжнародних економічних відносин за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини».

Дисертацію виконано в Донецькому національному університеті Міністерства освіти і науки України, м. Вінниця.

Науковий керівник: Орехова Тетяна Вікторівна – доктор економічних наук, професор, декан економічного факультету Донецького національного університету імені Василя Стуса.

Здобувач має 24 наукові праці, тому числі 2 статті у періодичних наукових виданнях інших держав, які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку та/або Європейського Союзу (у співавторстві), 7 статей у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України, 15 публікацій за матеріалами науково-практичних конференцій:

I. Дубель М.В., Орехова Т.В. Вплив процесу діджиталізації на

розвиток електронної комерції в Україні. *Економіка і організація управління*. 2018, № 3, с. 81-89. URL: <http://jeou.donnu.edu.ua/article/view/6571>. DOI: <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2018.4.2>.

Особистий внесок здобувача полягає у визначенні особливостей впливу процесу діджиталізації на розвиток електронної комерції в Україні.

2. Дубель М., Орехова Т. Оцінювання регіональних особливостей розвитку цифрової торгівлі у світі. *Галицький економічний вісник*. Т.: ТНТУ, 2020. Том 62. № 1. С. 35-43. URL: <http://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/?art=786>. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2020.01.035.

Особистий внесок здобувача полягає у проведенні кластерного аналізу з метою виявлення особливостей регіонального розвитку цифрової торгівлі.

3. Дубель М.В. Особливості розвитку цифрових платформ та їх вплив на світову економіку. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка* 2021 № 7. С. 17-26. URL: <http://www.tnv-econom.ksauniv.ks.ua/index.php/journal/article/view/155>. DOI: <https://doi.org/10.32851/2708-0366/2021.7.2>

4. Дубель М.В. Вплив пандемії COVID-19 на процес діджиталізації світової торгівлі. *Економіка і організація управління*. 2021, № 4. С. 277-288. URL: <https://jeou.donnu.edu.ua/article/view/11185>. DOI: <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2021.4.25>

5. Дубель М.В. Моделювання прогнозу розвитку міжнародної електронної комерції. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки*. 2022. № 2. Т.1 С. 145–153. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/?p=11991>. DOI: [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-304-2\(1\)-20](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-304-2(1)-20)

6. Дубель, М. Циркулярна економіка як механізм досягнення цілей сталого розвитку в умовах глобалізації та діджиталізації світової

економіки. *Економіка та суспільство*. 2022. №39. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1354> DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-13>

7. Дубель М.В. Моделювання бізнес-процесу діяльності сервісу цифрової дистрибуції Netflix. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2022. №. 42. С. 159-166. URL: http://visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/42_2022ua/30.pdf DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2022-42-28>

8. Дубель М.В. Особливості регіонального розвитку сервісу цифрової дистрибуції Steam. *Evropský časopis ekonomiky a managementu*. 2019, № 3. Р. 68-73. URL: https://eujem.cz/wp-content/uploads/2019/eujem_2019_5_3/12.pdf (Чехія)

9. Mykhailo Dubel. Transformation of the distribution field under the digitalization process. *Business Management*. 2020. Т. 32. № 1. Р. 86-100. URL: <https://bm.uni-svishtov.bg/title.asp?title=1484#> (Болгарія)

10. Дубель М.В. Аналіз впливу цифрової економіки на суспільство. *Управління розвитком соціально-економічних систем: глобалізація, підприємництво, стале економічне зростання: Праці XVIII міжнародної наукової конференції студентів, аспірантів і молодих учених (Вінниця, 14-16 листопада 2018 р.)*. 2018. Т. 2. С. 250-253.

11. Дубель М.В., Орехова Т.В. Зміна маркетингових комунікацій в умовах глобалізації та розвитку інтернет-технологій. *Національна економіка в умовах глобалізації: тенденції, проблеми та перспективи: Праці V міжнародної наукової конференції студентів, аспірантів і молодих учених (Полтава, 16 листопада 2018 р.)*. 2018. С. 193-194. *Особистий внесок здобувача полягає у визначенні основних аспектів трансформації маркетингових комунікацій в умовах розвитку інтернет-технологій*

12. Дубель М.В. Трансформація особливостей маркетингової

діяльності підприємства під впливом діджиталізації економіки. *Ефективність підприємницької діяльності: маркетинговий аспект (ЕЕМА KNLU 2019): Праці міжнародної наукової конференції студентів, аспірантів і молодих учених* (Київ, 28 березня 2019 року). 2019. С. 79-83.

13. Дубель М.В. Вплив процесу діджиталізації на економічну диференціацію країн. *Проблеми розвитку соціально-економічних систем в національній та глобальній економіці: Праці XIX Всеукраїнської наукової конференції студентів, аспірантів і молодих учених* (Вінниця 23-24 квітня 2019 р.). 2019. Т. 1. С. 175-177.

14. Дубель М.В. Розгляд глобальних тенденцій розвитку цифрової дистрибуції на прикладі сервісу Steam. *Наука, освіта, суспільство: реалії, виклики, перспективи : Праці міжнародної наукової конференції студентів, аспірантів і молодих учених* (Вінниця, 16-17 травня 2019 р.). 2019. С. 103-105. URL: <http://jnos.donnu.edu.ua/article/viewFile/6518/6550>

15. Дубель М.В. Зміни в структурі світової економіки під впливом цифровізації. *Стратегічні пріоритети трансформації економіки в умовах цифровізації: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції* (Запоріжжя, 29-30 жовтня 2019 р.). 2019. С. 104-108.

16. Дубель М.В. Аналіз впливу цифрової економіки на суспільство. *Управління розвитком соціально-економічних систем: глобалізація, підприємництво, стале економічне зростання: Праці XIX міжнародної наукової конференції студентів, аспірантів і молодих учених* (Вінниця, 13-15 листопада 2019 р.,). 2019. Т.1. С. 157-159.

17. Дубель М.В. Трансформація світової торгівлі під впливом процесу діджиталізації. *Спеціальний випуск «Діджиталізація сучасної системи міжнародних економічних відносин»: збірник тез міжнародної науково-практичної конференції* (Київ, 21 листопада 2019 р.). 2019. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/ec_n/article/view/3779

18. Дубель М.В. Трансформація особливостей маркетингової

діяльності підприємства під впливом діджиталізації економіки. *Ефективність підприємницької діяльності: маркетинговий аспект (ЕЕМА KNLU 2020):* Праці VI всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених (Київ, 26 березня 2020 року). 2020. С. 39-43.

19. Дубель М.В. Власова Т.В. Трансформація діяльності ТНК під впливом процесу діджиталізації. *Проблеми розвитку соціально-економічних систем в національній та глобальній економіці: Праці XX Всеукраїнської наукової конференції студентів, аспірантів та молодих вчених* (Вінниця, 23-24 квітня 2020 р.). 2020. Т.2. С. 66-68. *Особистий внесок здобувача полягає у визначенні особливостей трансформації діяльності ТНК під впливом процесу діджиталізації*

20. Дубель М.В. Тенденції розвитку цифрових платформ в світовій економіці. *Праці XX Міжнародної наукової конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Управління розвитком соціально-економічних систем: глобалізація, підприємництво, стале економічне зростання»* (Вінниця, 24-25 листопада 2020 р.). 2020. Т. 2. С. 113-116.

21. Дубель М.В. Трансформація маркетингу у фінансовій сфері під впливом діджиталізації. *Сучасні інструменти управління корпоративними фінансами: Зб. Матеріалів IV Всеукр. науково-практичної інтернет-конференції студентів, аспірантів та молодих вчених* (Київ, 18 листопада 2020 р.). 2020. С. 451-453.

22. Дубель М.В. Сутність та значення для світової економіки цифрових платформ. *Матеріали наукової конференції Донецького національного університету імені Василя Стуса* (Вінниця, 25 травня 2021 р.). 2021. С. 192-194.

23. Дубель М.В. Аналіз особливостей глобального ринку цифрової дистрибуції. *Праці XXI Міжнародної наукової конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Управління розвитком соціально-*

економічних систем: глобалізація, підприємництво, стале економічне зростання» (Вінниця, 2-3 грудня 2021 р.). 2021. Т. 2. С.86-88.

24. Дубель М.В. Особливості впливу цифрової дистрибуції на досягнення Цілей сталого розвитку. *Проблеми розвитку соціально-економічних систем в національній та глобальній економіці: Праці XXII Всеукраїнської наукової конференції студентів, аспірантів та молодих вчених* (Вінниця, 18 квітня 2022 р.). 2022. Т.2 с. 106-108.

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради та присутні на захисті фахівці.

Савченко Марина Василівна, доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедри міжнародних економічних відносин Донецького національного університету імені Василя Стуса.

Зауважень немає.

Хаджинов Ілля Васильович, доктор економічних наук, професор, проректор з наукової роботи Донецького національного університету імені Василя Стуса.

Зауважень немає.

Поповський Юрій Борисович, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри маркетингу та бізнес-аналітики Донецького національного університету імені Василя Стуса.

Зауважень немає.

Мешко Наталія Петрівна, доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедри маркетингу та міжнародного менеджменту Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара:

1. У розділі 3 приводиться авторське бачення впливу цифрової дистрибуції на досягнення Цілей сталого розвитку (рис. 3.7., С. 173). На наш погляд таке бачення є дещо спрощеним і не враховує розвиток концепцій циркулярної економіки «блакитної», «зеленої економіки» та інших, а

висновок автора, що «Пропозиція цифрового контенту передбачає вирішення цілей сталого розвитку та задоволення користувачів в інтелектуальному продукті, що формує новий світогляд, заснований на принципах розумного споживання, певних обмежень, пошуку шляху гармонізації взаємостосунків між суспільством та навколишнім природним середовищем» є дискусійним.

2. Позитивно оцінюючи авторське обґрунтування «Механізмів державного сприяння розвитку цифрових трансформацій у контексті підвищення сталості бізнес-моделей вітчизняних компаній» (С. 217) як важливого вектора розвитку міжнародних економічних відносин, на наш погляд деталізація економічних важелів впливу значно б підвищила наукову значимість отриманих результатів дослідження.

3. У висновках автор, підсумовуючи проведені теоретичні дослідження, зазначає: «Діджиталізація є глобальним процесом, який може проявлятися як на мікрорівні (внутрішнє середовище підприємства), так і на макрорівні (зовнішнє середовище підприємства)» (С. 222). На наш погляд автору доцільно було б розширити діапазон впливу саме на розвиток міжнародних економічних відносин з урахуванням виявлених локальних трансформацій та цифрової платформізації ринків.

4. На позитивну оцінку заслуговують висновки та практичні результати, отримані шляхом застосування методів економіко-математичного моделювання бізнес-процесу дистрибуції. В той же час, потребують додаткових пояснень критерії оптимізації, врахування ризиків цифрової дистрибуції та змін у трендах розвитку міжнародних економічних відносин у розробленій моделі бізнес-процесу цифрової дистрибуції, що представлено на С. 204-205.

Яценко Ольга Миколаївна, доктор економічних наук, професор, професорка кафедри міжнародної торгівлі і маркетингу ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»:

1. Позитивно оцінюючи системність, конструктивність, логічність та обґрунтованість теоретичних досліджень автора щодо теоретико-методологічних основ трансформації дистрибуції в умовах глобальної діджиталізації в першому розділі (С. 26-82) робота б значно виграла, якби автор приділив увагу також питанню дослідження глобальної торговельної політики і обґрунтував своє бачення в третьому розділі (С.148-212). Адже на глобальному рівні досі залишається відкритим питання зв'язку електронної торгівлі з цифровою економікою і як це відобразатиметься в майбутній роботі Світової організації торгівлі. Для прикладу, у звіті ЮНКТАД з інформаційної економіки наводиться 3 (три) моделі можливого подальшого розвитку цього питання. Перша ідея полягає у створенні комісії з фіксованою тривалістю засідань та мандатами, у повноваження якої входили б підготовка аналізу та рекомендації розвитку взаємозв'язку між торговельною політикою та Інтернет-політикою. Друга модель полягає в існуванні спеціальної організації, спрямованої на аналіз поточної ситуації і розробку можливих стратегій у цій сфері. Третя модель зосереджена на веденні міжурядової торговельної політики і посиленні на одну чи декілька міжнародних організацій або створення СОТ зовнішньої групи експертів, щоб рекомендувати кроки, які можуть бути використані для підтримки цифрової торгівлі у сфері послуг. Цікавою була б саме авторська експертна оцінка.

2. В цілому на високому рівні продемонструвавши компетенції щодо володіння науковою термінологією зі спеціальності «Міжнародні економічні відносини» та понятійним апаратом теми дослідження, дисертанту доречно було б відносно деяких нових категорій (економічних процесів) надати відповідні авторські коментарі або уточнити. Так, дискусійна в контексті категоріального апарату виглядає характеристика сучасного етапу економіки, в одній частині роботи стверджується, що це неоекономіка (С. 33); в іншій зазначається про перехід від індустріальної та

постіндустріальної економіки до так званої «цифрової економіки» чи економіки, що базується на мережному використанні інформаційно-комунікаційних технологій (С. 26); а в іншій частині дисертації стверджується, що відбувається деіндустріалізація світового господарства (С. 155).

3. Додаткового обґрунтування потребує обрання бізнес-моделей трьох визначених міжнародних компаній-лідерів (Netflix Inc.; Google Inc., Microsoft Inc.) з надання певних цифрових товарів та послуг на Інтернет-ринку, у яких основним джерелом прибутку є саме цифрова дистрибуція для оптимізації їх бізнес-процесу (С. 167-180). Також потребує уточнення, чи є запропонована модель універсальною та чи можливо її використовувати для оптимізації бізнес-процесу цифрової дистрибуції у складі бізнес-моделі будь якої іншої міжнародної чи національної компанії.

4. Практичну значимість, що продемонстровано у роботі, має експертне опитування для визначення головних перешкод поширення цифрової дистрибуції в Україні (С. 182-189). Враховуючи, що метод . . експертних оцінок є особливим різновидом методу соціологічного опитування, де вимоги, які застосовуються в масових опитуваннях, неприйнятні. Проте, доцільно було обґрунтувати відбір експертів, передусім за рівнем їх компетентності та репрезентативність вибірки. Адже в експертному опитуванні брали участь 77 експертів, з них 91 % відносяться до категорії покупців цифрових товарів чи послуг, 24,7 % брали участь у розробці цифрових товарів чи послуг, 16,9 % були посередником у процесі купівлі-продажу цифрових товарів чи послуг.

5. У емпіричних розділах дисертації автор ґрунтовно розглядає аналіз динаміки та тенденцій процесу трансформації бізнес-процесу дистрибуції під впливом глобальної діджиталізації (С. 83-146) та механізми моделювання підвищення ефективності бізнес-процесу цифрової дистрибуції (с. 148-210). Бажано було б більш детально вивчити і дослідити

не лише механізми державного сприяння розвитку цифрових трансформацій бізнес-моделей вітчизняних компаній, а й секторальні особливості і національну суб'єктну архітектуру та відзнаки трансформації бізнес-моделей компаній України під впливом діджиталізації сфери дистрибуції, бо згадуються лише окремі (MEGOGO, De Novo та Gigacloud, Librarius (С. 206-207).

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради,

«Проти» 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада присуджує Дубелю Михайлу Володимировичу ступінь доктора філософії з галузі знань 29 «Міжнародні відносини» за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини».

Голова спеціалізованої
вченої ради

Марина САВЧЕНКО